

...и эргелениши И. Смердов, «Ленинград»
...азы А. Загядов, Аскизская МТС-тин
...ришанов, Баганович аттыг колхозтун
...янов.

ХОЙ КЫРГЫЛДАЗЫ БОЛГАШ КҮРҮНЕГЕ
ДУК ДУЖААЛГАЗЫ

АРЫСБАН. (Телефон-биле). Улуг-Хем
йонда «Партияның XIX съездине» бол-

САРЫГ-СЕП. (Телефон-биле). Баз-М районун колхозтору ховхун кыргындайын массалык атышат. «Сталиниче ору колхозта 400 ажык хой бырымынчыл миза атргаттан атылда хол тащылдырды бригада база ащылдап турар.

«Ленинчи орук» колхоз баштайгы жы-
гаан 300 коюнун бирээзинен-не
килограмм дүктү алган. «Тизилге»
хостун кадарчысы эш Олтушпанын 5
коюнун бирээин-ле 1,4 килограмм дү-
бөргөн. «Октябрынын 30 чылы» колхоз
хой кыргыдазы база массалык эгелзөн

Чаагай дүжүттү өстүрүп алыр

өстүрүп алып

150 центнер ногоан массаны алган. О
кылган сплостун кышкы мал чөмүн
ылаңгыя саар инектерге эби хоолулу
колхозчулар улам-на бүзүрзөн. Бо чыл

Майнын 22-ге нэлэр, түүнийхээ

гектарда дөрбөлчин-уяланчак арга-би-
тараан, артканын база шунтузун ычза-
тарыыр. Тракторист Изосимов, чашт-
рыкчы Борисенко олар хүнде 8 гект.

норманы 23 гектар чедир тартып турат.
Бригада 60 чылын кукурузаның гект
рындан 350 центнер жогаан массаны алы

рын түлээлгэн.

Тракторлар анаа тура чазаан

Бөгүрээгө бө чылдын апрель 10-д
«НАТИ» деп 3 тракторлар челе бергел

нер. Оларның ийизи четкен хүнүнде-а
шык басырышыкынын чүгле эгелээн
дораан үрелген. Каш хүннерде аңаа хе
туруп-туруп, Бызылда МТС-че эленейи

«Баян-Хем» жолкозтун тарылгаз
өгөлөөндөн бээр 1 ай 15 хонук ажы

гурар. Ол хиреде-ле майнын 23-г
чедир болжолдотун 60 га чингетаразын
40 га кубуруза болгаш 20 га картофел
таратынмаан. Болжолдотун бүгү тарыга

ын бо чатын чүгө чангыс трактор та
рып чазаан. Мынчангаж колхозта тарым
та дыка хожудаан. Ам-даа 125 гекта
черте тараа болгаш картофель, ноп

«Баян-Хем» болжолта тарылтаны дур

Т. МААДЫ.

Тараажыларның чедигишкени

Осоң-биле чергелештир хоорайның пар

жүзү чыгарылышынын четкыизин
жүзү четиштер бар. Коммунисттерин до
пийтөөрөдизгезин чамкы партия ортасы
заңиялары кыры-биле уудутун тура
чүүдөр ам-даа бар. Область типография
сында эм Дубровскийин пропагандагисте
турары бир белгүү бар. Пропагандагист
туугазын дынаачылары сонугуул-бил
кынаар болотчине ол болгунин ниймал

базын илгерилткен, партия ырганизациянын контроль чотугун ужурунда бөлгүнүн чинчилдери каш удаа үзүлгүзгөн турган. Машина-орук туугунун станциянын, национал театрын болгаш алгачкы аюулулук чынында бөлгүмнөрдө ынгылайдалар баса бар. Коммунисттерин идеялык политиктиг өзүздесинин дутайында мар

Хуорайда партбюлиотека болгаш ёскан
ада библиотекалар ам-ада методтикти
өнтөр болбайн турар. Хуорайның Горь-
кий атыг библиотеканың делгетерин
е партиениң ХХ сессияның чакырыл-

материалды көрсүстүмөн. Ол байдал бол-
са политиканын бот-өзгөргөнгөнү унуту-
мундан болгаш коммунисттердин өөргөндү-
гүн дөмө контролдан парторганизация-
ларнын секретарьлары чайлатынар чо-
гууш шынап-ла болдурбас жүзүрүт.
Өөргөйдя даха көй коммунисттер болгаш
партия кешкүнү эвестер бот-өзгөргөнгө-
нү унуту-мундан болгаш коммунисттердин өөргөндү-
гүн дөмө контролдан парторганизация-
ларнын секретарьлары чайлатынар чо-
гууш шынап-ла болдурбас жүзүрүт.

ин методу-биле өөренип турарлар. Хором чанында бот-өөрөндөгү-биле өөренип тураргаз лекцияларына ведеа санынча онедельник хуннерде чорудуп турган.

Партия чырыдынышкыннын система-нында өөрөдиге чмыл дооступ турар.

арсизм-ленинизм чогазынкы буу-иле келгүтеден партияның XX съездин-

М. ДЕЛЕГ.

Италияга болур сонгулдалар

Майның төңтүзүндө Италияга чер-чөп бот-өргөлдөөдөргө органикалык — община болгаш мөжү советтеринге сонгулдалар болуп өрттө. Сонгулда мунуңуң демиселди хүн-бүрүдө улам-на калбарып турар. Чамдык хүннөрдө чуртта аяны-бүрү партияларын органикастаан сонгулда мунуңуң он беш муң чедир митингилери болуп өрттөп турар. Кандидаттарын ийити саны байгачмык улуг сан-түңгө — чартык миллион кижиге четкен.

Болур деп турар сонгулдалар бүгү националисттик политиктиг характеринг болуп турар деп Италиянын аяны-бүрү партиялары демделген турар.

Чизе, социалисттик партиянын органы «Аванти» солун улустар аразының кем-чөөлүдө эгелзөөн дүштүрүлгү чоруктуу чавырымышкын Италиянын иштики политиказынга саздаларыг болурун чедип азырынчы эргежок чугулазын билжөөн. Ол бодал-биле алырга, сонгулдаларын түнөөдөрү чүгө чер-черинг бот-өргө-чавырымыш органынага эвес, харын чуртта бүгү байдалга дыка улуг саздаларды болур деп ук солун демделгөөн. Олар парламентинин ориентациязын оң бурун эргезиниң хуусаазының төңтүзүңгө чедир тодаралар.

Сонгулдаларынч ужу-дузазынын ий-дыг үнөөшкенин чүү чүгө үнөөшкенин турары?

Италиянын демократтыг күштери чурттуң иштики болгаш дашкыны бүгү политиказын чөөн үзгөчө чызып болурунч эргежок чугулазынын дугайында айтырыгы шагда-ла тургускан. Ол болаа бүгү хамааттыларга демократтыг хосталгаларын тышкыларын дугайында конституциянын чүддөрин амыдыралга бот-өргөлдөөдөрүн, чер болгаш үлгүлүр реформазын бот-өргөлдөөдөрүнч база улустар аразының маргалаалыг айтырыгларын тайбың шиптирлээриниң эз-речалыг аргазы болур деп демократтыг күштер саяпат турар. Чурттуң чавырымыш аныгылар конституциянын ол чүддөрин бот-өргөлдөөдөрүнч моондактап турар.

Италиянын чоңуңуң экономикалык бай-далы өңчүлүдөргө болгаш өңчү чоктарын аразында дыка улуг ыгала-биле тодаргайлаштып турар. Сөөлү чылдарда Италиянын ажылы чоннарын мөмүчүр чорук чидигенген. Италиянын улуг монополияларынч көчөззө 1948 чылда 1954 чылга чедир ортума-биле 300 хуу көвүдзө, ол-ла үдө ажалы чоннуң амыдырал байдалы дыка дорайтаан. Монополияларынч шаваң халдаашкынын ажылы чон массалыг ажал сөксөдүм-ыны-биле харылап турарлар.

Улустар аразынын дүштүрүлгү чоруктуу сөөлү чылдарда болгаш чавырымышкын делегейинч хөй-хөй чурттарында калбак хөй-ниитиге чогулгалыг саздаларны чедирбей барбаан. Италияга база мыңаар болган. Чавырымыш христиан-демократтыг партиянын чөөн үдөөлүг көзөңгүнч төлөөлөкчизин болуп тура Джованни Гронкти эртен чыдым апрельде республиканың президентиниң сонгаан чорук ол саздаларынч илгерилээшкенинч бирезин болган. Италияда сазды-хөөннөрдүн өскөргөткө-ниң дугайың бо чыдым чазында АБШ-ча Гронкти тусай чалаалга чорзан үдөөлүг ыгала меделген база хөреңгилеп турар. АБШ-тын конгрессинге чүве чугаала-лап тургаш, Гронк НАТО-нун болгаш америк дашкык политиказынч адрезинге элзөөн аш шүгүмчүлөдиг чүддөрин чугаалаан.

Бүгү кол айтырыглар талазы-биле чангыс фронт-биле хөдөлүп турар Италиянын коммунисттик болгаш социалисттик партиялары хамаарышпас дашкык политика дөш база итали улустуң калбак массазының эрге-ажыктарына таарышкы дег ийдиш иштики политика дөш демисежир турарлар. Чуртта эң массалыг партия болур Италиянын Коммунисттик партиязынын туружу ийи системаларынч тайбың кожа-хөлбөз турарынын дугайында, бо үдө дайынарын болдурубайн барып болур аргаларынч дугайында болгаш аяны-бүрү чурттарынч социализмге шиптирлөөн хөвирлеринч дугайында бо үдөөн делегей байдалынын чамдык үнөө-ниң айтырыгларынч талазы-биле СЭП-нын төңтүгү ХХ съездининч шиптирлөө-лери-биле холбаштыр улам-на быжыкан.

Италиянын реалсыг партияларынч чуртта чөөн үдөөлүг күштеринч формули-роковаланы тодаргай болгаш көсүк со-рулгаларга бодунуң кандыг-бир тодаргай программазыг негедезин удуулаштыр тургузар шинэ чөк. Италиянын улуг буржуазияны ону билгеш, бодунуң күжүн каттыштырары орадашпышаан, бодунуң хураалынч аде тургузуп турар.

Февральдың төңтүзүндө үлгүлүр элзери-ниң, помещиктеринч болгаш чижнең салгылымынч конфедерациязы ажал чорудуулаарынын чангыс азынынч дугайында керөөни чаргалаан.

Италиянын иштики хөреңг каржызы-биле холгаарлап турар америк монополия-лар реалсыг күштерге сонгулдалар үдөөнч илгерилгү дузалажып турар. АКШ-тын төлөөлөкчилер палатазынын кежигүчү Виктор Анфозо итали сөөк американын Италияда боттарынын өңчүлүгүнч аргала-ла болза хөй санынч чагааларын болгаш аш-чөк белеткери-ни

Француз радио корреспондентизиниң айтырыгларынга К. Пинонуң харыылары

ПАРИЖ. Амгы үдө Совет Эвлялениң аян-чорук кылгып турар Франциянын дашкык хөреңг министр Е. Пинонуң француз радио даңкыдыгызынын корреспондентизин Пейроннуң айтырыгларынга харыыларын Париж радиосу май 21-ге даңкыткан. СССР улустар аразынын дүштүрүлгү чоруктарынч коштадырымынч орунунч быжымы-биле кирген дээриниң дугайында бодунуң чугаалаан чүдүлгө (ССР-ге баарынын мунуңуң) холбаш-тыр, ам аян-чорук үдөөнч аңаа кандыг болдулар кирип турар ирги деп, айты-рытта Пинонуң харыылааны болза:

«Ленинградка-даа, Киевке-даа мезең тур-када чоразынын мөңгү бодузынын бур-ну-биле балыткан. Бодунуң догуннашкы-нынынч байдалдарынч экижир чоруктуу чедип алыр дөш совет улус улуг күжө-нишкенинч салып турарынч көрүп чөр-мен, мыңаңаш бо талазы-биле улустар аразынын байдалынынч экижириниң аске-да-да хөй-хөй чүддөр шыкшас массалар-нынч амыдырал дөңгөлөн беширинең эрге-жок чугула чүддөрдүнч бирезин болуп турар».

Совет боттут чорукка Франциянын улуг сонугралынч ам хандырар аргазы бол база Францияда болуп турар чоруктарга ийишкыг сонуграл аңаа бодун совет кижилеринч илгерилетилип турар деп айтырыгга Пино дараазы-ны харынынч берген:

«Бир эвес кудумчуга, театрга болгаш аске-даа черлерге база эртен-дүшкөн кижилер-биле болгаш көрүкчүлөр-биле мезең солчур аргалыг болган каш сөөкериинч барымаалап алыр болза, ол бүгү кижилер Франциянын дугайында хөй чүддөринч билеп алырынч күзөп турар деп болза менче тургустуан. Политиктиг болгаш техникалг чуртунуң бергелери түнөөлгүг хөмөөлөргө ажыктыг солчүлү-күңа ам-даа шалтыктырар чалаа чөк. Мыңаңаш Франкиянын төлөөлөкчизинч совет улустуң көргөскөн уткууш-куну эки түнөөлөргө болур дээрингө ботуралдыг мен».

Совет-Француз чугаалажымышкы-нынч түнөөлөргө дугайында меделгенч өмөөлөргө хамаарышкан бөлүктөри-ниң бирезинч «таарымыс чорукка чыл-даа берип турар» деп боданың коррес-

Тибетти тайбың хостаанынын беш чылы

ПЕКИН. Тибетти тайбың хостаарынын талазы-биле кемчелеринч дугайында Кыдат Улус Республиказынын улустуң Төп чазанынч болгаш Тибеттиң тус чер чазанынч аразында дугуржулага ат сал-ган хүндүнч бөр беш чылы бо чыдың май 23-ге болган.

КПР-нун национал хөреңгтеринч талазы-биле комиссиянынч харыысалга-тыг ажылаачыны Сяо Сян-пунуң СЭТА-нынч корреспондентизинч биле бесе-дынга дынкатканынч бот-өргөлдөө, дугуржулага ат салганынч сөөлүдөгү өрткөн беш чыдырынч дугуржулага эконо-мика болгаш «культура» тургузуш-кунуңуң дөңгө «Чугула» Тибетте чедип алынганын, мыңаңаш ол х-жүдө Сякан—Тибет, Цинхай—Тибет, Хкаса—Шигаңе, Шигаңе—Джангдэ аразынынч чазалыг оруктарынч тулуң болгаш ийити узун дурту 4 муң километр ажыг өскө-дө оруктарынч тулуңларынч дооскан сян-лүңе дыка күштөгөн. Тибет чокуу үдө Кыдаттын иштики районы-биле демир орук харылаалыг болган турар.

Бөдө ажыг-агынын, мал ажылын, курстарыг үстүшкенин, тус черинч чурттакчыларынч кылгыларынынч кол хөвирлеринч хөжүдөрүнч улуг кичөө-гейинч Тибетте салып турар. Тараачынар-га дузалаарынынч улус банкынынч сал-бырлары хуузу төлөвир чык аш чигел-делг чөддөринч 1386 муң маң ашпа түнүгү кылдыр чурттакчыларга тымыс-калар. Күрүнч органынч 1700 муң маң ийити түң өрткөктү көдө ажыг-агы чөпөк-хөреңгтеринч тараачынарга тымыс берилген. Көдө ажыг-агынынч мунуңуң метоллары-биле тибеттеринч та-ныштырар дөш Хкаса районуна дуржу-ла фермазын, машина-биле черия ажал-лап кылгырынч көдө ажыг-агы ста-циязын тургускан.

Кыдаттын Коммунисттик партиязынч болгаш КПР-нунч чазанынч политиказынч тибет улустуң дөңгөлөкчизинч база илгел-улам-на улуг-биле ап турар деп Сяо Сян-пун чугаалаан.

(СЭТА).

АКШ оожум океанга водородтук бомбаны чазылдырган

НЬЮ-ЙОРК. АКШ водородтук бомбаның атаарга чазылдырышынынч Аталде Би-кинниң май 20-де бир-ле дугаар чоруктаң деп америк телеграф агентствасынч дын-дап турар.

Бомбаны барык-ла 15 муң метр бедке-ге чорзан «В-52» деп самолеттан ок-таан.

Водородтук чөпөктө шыгаш турарында японияда удуулашышкын

ПЕКИН. Япониянын радиосунуң дын-дагыларынч билгенип турары болза, водородтук бомбаның чазылдырышынынч Баттышкан Штаттарынч Оожум океан районуна май 20-де чоруктаң чорук Япониянынч хөй-ниитизинч күштүг удуулашышкынынч болдурунч.

Дындагыларда чугаалап турары бол-за, атомнуг болгаш водородтук чөпөктө чоруктаары дөш демиселдинч Хиросима тоор-райда чөвүлөп оң-биле холбаштыр удуу-лашышкынынч телеграмманынч АКШ-нынч президентизинч Эйзенхауэр чоруктаан. Ук чөвүлө меделгенч паралаан, мыңа чугаа-лап турары болза, Хиросиманынч чуртта-чылары тайбыңга ынакшылыг бүгү ки-жи төлөгөтөн-биле калы атомнуг база водородтук чөпөктө чоруктаары дөш демиселди моон солгаар-даа чорудар апаар.

Водородтук бомбаны америк шыгаш-даларында удуу удуулашышкынынч ме-делгелдинч атомнуг болгаш водородтук чө-пөктө чоруктаары дөш демиселдинч япон чөвүлөлиниң чингине секретары Исуи май 21-де кылган, Япониянынч болгаш де-

лөгейинч хөй-ниитизинч удуулашышкы-нынч АКШ-тын тоот көрбөй турары-биле холбаштыр Исуи сеткиг хөмөдөш-кынынч ук меделгенч илгерилзөөн. Чө-пөктөшкенинч кызырар дугайында айтыры-биле ону холбаштырбышаан, атомнуг база водородтук чөпөктө чорук-таар дугайында дугуржулааны улуг кү-рүнөөлөр дүргөн чарар кылдыр тодаргай хөмчөдөгөдөр алыринең ол кийгирган.

Водородтук бомбаны Баттышкан Штат-тарынч Оожум океан районуна чазыл-дырганы Япониянынч балык үлгүлүгүнч элзериинч ортуңда удуулашышкынынч-нынч база болууларынч дындагыларга ай-тып турар. Ол кижилеринч төлөөлөкчизинч Исао Боиде водородтук чөпөктө Баттыш-кан Штаттарынч ашты шыгашалы Япониянынч балык тынжыгынынч черлеринч улуг погаралды чедирген деп меделгөөн.

(СЭТА).

Редаторнунч ораманчызы Т. С. ТАЛАНЧИН.

«Совет-француз харылзааларынч төөгүзүндө чаа үе ажыттыг»

ПЕКИН. Француз-совет чугаалажымыш-кынынч түнөөлөргө кыдат парламента-ның кичөөлөгөниң төвүндө туруп турар. «Совет-француз харылзааларынч чаа «жүгүлзө» деп эгелгил мунуңуң чүдүлгө «Жанмынжыло» солунунч билеп ту-ларга чер-черинч бот-өргөлдөө ораман-ның демократчылары дөш база күрүнч эрге-чавырымыш хамаарыштыр олар-нынч улуг бот-өргөздө дөш демисежир дугайында чавыгынч бар.

Коммунисттик партия чер-черинч бүгү-лө органынары чөөн үдөөлгү демократ-тыг хөй нурунуң тургузар дугайында до-зунуңуң ийи үдүргөн. Мыңаңаш Коммунисттик партия бүгү ажалык чонга — социал-демократтарга, автономисттерге, республикачыларга, либералдарга, пар-тия кежигүчү эвөстөргө ыйгытыр үн-дүргөн. 10 муң ажыг чурттакчылыг ор-ганикаларга Коммунисттик партиянынч кан-дидаттарынч дандымы хамаарышпас кандидаттарга болгаш администрация про-грамманынч кол айтырыгларынч комму-нистер-биле чөпөкчөжүп турап поли-тиктиг өскө-даа талазынч төлөөлөкчизинч партия меделгөөн. Чурттакчыны 10 муңдан эвөш кижилер черлерге комму-нистер социалисттик, хамаарышпас бол-гаш өскө-даа кижилер-биле чангыс даң-зыны киргеткенер.

Чурттуң иштики амыдыралынч айты-рыглары-биле болгаш тус-төс община-ларынч сонугралдып турар айтырыглар-биле калы Коммунисттик партиянынч сон-гулда мунуңуңа бүгү демиселди улустар аразынынч дүштүрүлгү чорукун улам ийишкыг болууларынч болгаш улустар аразында тайбынч быжыктырарынч дугайында сазып салымышкы-биле, Ита-лиянынч амгы америказынч дашкык по-литиказынч өскөртүп дугайында сазып салымышкы-биле холбашкан.

Социалисттик партия үдөөнч айты-каны шыкшас, Коммунисттик партия-биле чангыс фронт болур. Оң сонгулда му-нуңуңа программазы Коммунисттик пар-тиянынч программазынч ыгалабайн тур-ар.

Сонгулда мунуңуң демиселди май 27 болгаш 28-те сонугчуларынч бадылаш-кыны-биле доостур. Материал талазы-биле хөй хөреңгилгү болуп турар болгаш күрүнч эрге-чавырымыш дөңгөлөгөниң даянынч турар барынч үдөөлгү күштер-биле демократтыг күштеринч демисежир ужурулгү байдалдарынч дөңгөлөгөниң ха-раазы-биле сонгулдаларынч канчаар доос-турун чугаалаары берге. Мыңаңаш сон-гулда кампаниязынч тайбың болгаш со-циал депшиле дөш демисежир турар итали улустуң бүгү демократтыг күш-теринч улам сырый каттыжарыга дуза-лаары тодаргай.

Л. РЕЗНИНОВ.

Вашингтонда чөрүлдөөлөринч дугайы

НЬЮ-ЙОРК. Чазактын Вашингтонда бөлүк кижилеринч тургузуга хамаар-ыштыр «Нью-Йорк таймс» солунунч дипломаттыг хайлааракчымы Рестоунуң билеп турары: «Бодунуң чөпөктө күш-теринч 1200 муң кижини кызырар деп бодунуң бодузынынч дугайың Совет Эвлялени чаралаан бөр аалы хүннөр эркен, мыңаңаш Вашингтонда тускый үнөөшкенинч ам-даа тодаргай эвес.

Ол меделгенч кылган доразы-на ук меделгенч хамаарыштыр паралаа айты-рыгларынч талазы-биле президентинч секретары Джеймс Хогерин болгаш күрүнч секретары Даллес олар чиги-нишкенинч, ийишкы-биле удуулашыш-каа турушту элзөөнөр.

Камтаал министринч Чарльз Вильсон Москванынч меделгенинч «шын угулашкы-нынга» кылганынч деп тодаргайлаан. Ол кандыг меделгенч болуп турарын болу то-даргай билбөөнч Вильсон мининч көргөн.

Чөпөктөшкенинч дүжүрер айты-рыгларынч талазы-биле президент Эйзен-хауэринч дузалажымы Гарады Стассен Даллеске болгаш Вильсонга бодарга ук меделгенч дугайында май 18-те элзөөн меделгенч чугаалаан. Чөпөктөшкенинч дүжүрер дугайында чугаалажымы-нынч дүжүрер угуулачуларынч Москваның күзөп турар дугайын совет шиптиг чугаалап турар деп ол чугаалаан.

Башбетиң ийи министрлеринч сөө-лүндө ук хонганда Стассен ажык чугаа-лаан деп сазарынынч барымаалаары

ПОЛИОМИЭЛИТ

Бичи уругларынч оорга чүңү мунчураар азы полиомиэлит деп аарымы — бирустар деп бичи микробтарынч тынжыдары кочук халдавыралыг аарыг болур. Бирустар кижиниң ашынч дашкыштыр чөк хайдылар органынаже киргеш, оң сонда бүгү организмге тараар. Аарыг кижинч чөдүрүп азы азырып турла, оң чараазынынч чаштанчыларынч дашкыштыр ол аарыг база халдап бо-лур. Аарыг кижинч-биле ошкөшкөп, азы оң бажың иштинч хөреңгелеринч калы ажылашканында, а ол ышкан иштинч хөй болгаш оңуң ач чоргоаннары база сөөктөр дашкыштыр халдап болур.

Ук аарыг кулу олурунч азы тырыктаашкандан эгелеп болуп болгаш температура 38—39 градус чөдө бөр. Чөм чир хөң чидер, күстүрүр, тыртар, сырынты, чөдү, бронхит тыттып келер. Бичи уруглар суларгай, удуулаа апаар, а чамдыкта харын хөлзөөр. Олар бажың, холдарын болгаш буттарын, чүшкүм, оорган аарып түр дей бөрлөр. Аажок дер база үнөр. Чамдыкта ха-лдылар өкөчүгүтүр эвес, бидирпейнч өртө берип болур. Бичи уруг муң-чургай бөр, оң түнөөлгөдө нерв системасынч баксыраар (оорга чүңүгүч нерв клеткалары үрелер). Буттарга болгашчок халдаар.

Полиомиэлитти бодууларынынч эң чугула чүдүлү болаа бажында алыш-ше-ринч сазымы болур. Мыңаңаш алааннар черлерин болгаш ийити ажыгала-дың черлерин арыг тургузары болур. Уруглар хүн дүргүзүндө, ылаңгыла чө-мөшкөшкө мунуңуңа холдарынч үргүчү чугтан турарынч сазымы хөреңг.

Хайындырбаан сүт азы сугну уругларга ижиртип болбас; кат-чимистеринч азы ногааларынч уругларга бөрүнүнч мунуңуңа ийи суг-биле чур; бөдөн чөм-өдөр болгаш хөдөи сөөктөрдө камтаалар; хөй кижилер хайнып турар чер-лерге уругларынч баарынч бодурубас хөреңг.

Бир эвес өг-бүдө полиомиэлиттен зараан деп сөзүнчиг кижинч бар болза, ону доразы тускый өрөөлгө чыттырар болгаш бөжөгөлзөр азы ач чоргоаннар-биле тускый өрөөл кылган, өскө кижилерден аарыг кижини аныгалаар. Аарыг кижиге тускый аяк-саваны, тускый аржымынч, дүмчү аржымынч бөр бол-гаш албаннарынга тускый саванынч белеткээр.

Аарыг кижинч чүгө чангыс кижинч ажаар болза эки. Аарыг кижинч ажаа-хайлаарынынч соонда холдарынч саванынч чургу эргежок чугула. Полиоми-элиттен зараан кижиге бичи уругларынч чагдатпас. Аарыг кижинч-биле калы турар уругларынч 20 хонук хуусаада карантинге тургузар.

ПОЛИОМИЭЛИТ — халдавыралыг аарыг, ыңчангаш халдавыралыг мунчураар (полиомиэлит) аарыгдан зараан кижини өмөөлөгө чыттырар ужуруг.

Тыва областынч санитар-чырыдышынынч бажымы.